

की ॥ कौतार्थनीतुयायानीसकेतैसाभिस्तारका ॥ पुंश्वलीधार्षिणीबंधक्यसतीकुलरेश्व
री ॥ स्वैरिणीयांशुलावस्था ॥ दृष्टिस्वोक्तिश्रुनाविना ॥ अवीरानिष्पतिमुताविश्वस्ताविभ
वेसमे ॥ आलिःसखीवयस्याच ॥ पतिवह्नीसभर्तका ॥ हृद्योपलिक्री ॥ प्राज्ञीतुप्रता ॥
प्रज्ञातुधीमती ॥ श्रुडीश्रुडीस्यभार्यास्या ॥ कूडातज्ज्ञातिरेव ॥ आभीरितुमहाश्रुडीजा
तिपुंयोगयोःसमाः ॥ आर्याणीस्वयमर्यास्या ॥ शत्रियाशत्रियाणापि ॥ उपाध्यायाःपु
पाध्यायीस्यादावार्याःपितृत्वतः ॥ आवार्यानीतुपुंयोगे ॥ स्वादयीशत्रियीतथा ॥ उपाध्या

अ-को

यान्यपाध्यायी २ पोद्यस्त्रीपुंसलक्षण ॥ वीरपत्नी वीरभार्या २ वीरमाता नु वीरसूः ॥ ज्ञाता
पत्याग्रजाता वप्रसूता वप्रसूतिका ४ ॥ स्त्रीनाम्निका कोटवी स्या २ इतीसंवारिका समे २ ॥
कात्यायन्यर्द्धवृक्षाया काषायवसनाधवा ॥ सैरंधीपरवेश्मस्यास्ववशाशील्यकारिका ॥
असिल्लीस्यादवृक्षाया प्रेष्योतः पुरवारिणी ॥ वारस्त्रीगणिका वेश्मरूपार्जवा ४ ॥ यसाज्ञ
नैः ॥ सक्तता वारमुखा स्या १ कुहनीशंभली समे २ ॥ विप्रश्रिका लीशानिका देवज्ञा ४ ॥ थर
जस्रला ॥ स्त्रीधर्मिणी विरात्रेयी मालिनी पुष्पवत्यापि ॥ सतुमत्यपुदस्या २ ॥ थस्याडजः ५

पुस्त

२५

व्यामार्तवम् ३ ॥ श्रद्धालुदाहद्वती ३ निष्कलादवतार्तवा २ ॥ आयन्नसत्वास्याद्गुर्वीण्ये तर्बती
वगुर्विणी ४ ॥ गणिका देसु गणिकं १ गार्भिणी यौवनं गतो १ ॥ पुनर्भूदिधिषू रूढादि २ स्त
स्यादिधिषुः पातिः ॥ सतुदिजायेदिधिषुः सैवयस्यकुटुंबिनी १ ॥ कानीनः कन्यकाजातः सु
तो ४ ॥ थसुभगा सुतः ॥ सौभागिनेयः २ स्यात्पारस्त्रेण यस्तु परस्त्रिया १ ॥ यैतद्वसेयः स्यात्पे
त्रिष्टस्त्रीयश्चापितद्वसुः २ ॥ सुतोमातद्वसुश्चैवं २ ॥ दैमात्रेयो विमातृजः २ ॥ अथवांधकि
नेयः स्याद्वैपुलश्चासती सुतः ॥ कौलटेयः कौलटेरो ५ भिक्षुकी नु सतीयादि ॥ तदा कौलटे

अकोटि नेयोऽस्याः कौलटे योपिवात्मजः २॥ आत्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः ५ स्त्रियस्तमी ॥
 आहुर्दुहितरं सर्वेऽपत्यं तो कंतयोः समे २॥ स्वजाते त्वौरसौ रस्यौ २ तातस्तु जनकः पि
 ता ३॥ जनयित्री प्रसूमा ता जननी ४ भगिनी स्वसा २॥ ननान्दा तु स्वसा पत्युर्न प्रीयै
 त्रीस्तु तात्मजा ३॥ भार्या तु भ्रातृवर्गस्य याताः स्युः परस्परम् १॥ प्रजायती भ्रातृजाया २ मा
 तुलानी तु मातुली २॥ पतिपत्याः प्रसूः श्वश्रुः श्वशुरस्तु पिता तयोः १॥ पितुर्भाता पितृ
 वंस्या १ मातुर्भाता तु मातुलः १॥ श्यातांस्तु भ्रातरः पत्याः १ स्वामिन्येदेव देवरो २॥ स्वसू ३०

यो भगिनेयः स्या २ ज्ञा माता दुहितुः पतिः २॥ पितामहः पितृपिता २ तत्पिताग्रपि
 तामहः १॥ मातुर्मातामहदेवं सपितृश्रुत्तनाभयः २॥ समानोदर्यसोदर्यसगर्भसह
 जाः समाः ४॥ सगोत्रे बांधवस्तानि बांधुस्वस्वजनाः समाः ६॥ ज्ञाते यंबधु तातेषां क्रमाद्भाव
 समूहयोः २॥ धवः प्रियः पतिर्भर्ता ४ जारस्तूपतिः समौ २॥ अमृते जारजः कुण्डो १
 मृते भर्तरि गोलकः १॥ भ्रात्री यो भ्रातृजो २ भ्रातृभगिन्या भ्रातरावभौ २॥ मातापितरौ पि
 तरौ मातरपितरौ प्रसूजनयितारौ ४॥ श्वश्रुश्चशुरौ श्वश्रु २ पुत्रौ पुत्रश्च दुहितार २॥ दं

अ. को.

३९

पतीजं पती जाया पती भार्या पती वनौ ४ ॥ गर्भाशयो जरायुः १ स्यादुलंबं कललोऽस्त्रियाम्
२ ॥ सति मासो वै जननो २ गर्भभूरादि मौसमौ २ ॥ तृतीया प्रकृतिः शरणः जीवः पणोन
पुंसकः ५ ॥ शिशुत्वं शैशवं वाल्यं ३ तारुण्यं यौवनं समे २ ॥ स्यात्स्थाविरंतु वृद्धत्वं २ वृद्ध
संज्ञोपवार्धकम् २ ॥ पलितं जरसा शौक्ष्यं २ केशादौ विस्मसा जरा २ ॥ स्यादुन्नानशया डिभा
स्तनया वस्तनं धयी ४ ॥ बालस्तु स्यान्मानवको २ वयस्य सारुण्यं ५ ॥ प्रवयांस्थविरो वृद्धो
जीनो जीर्णो जरन्नपि ६ ॥ वर्षा या न्दशमी ज्याया ३ न्यूर्वजस्त्वथि यो प्रजः ३ ॥ जघन्यजेस्युः

गुरु

३९

पा

कनिष्ठः यवी यो वरजानुजाः ५ ॥ अमासो दुर्वलश्चातो ३ बलवान्मासलो सलः ३ ॥ तुंदिल
स्तुदिभस्तु दीवृहकुक्षिविविण्डिलः ५ ॥ अवदीढोधनाटश्चावभटोनटनासिक ३ ॥ केशवः
केशिकः केशी ३ वलिनो वलिभः समौ २ ॥ विकलांगस्तु योगंडः १ खर्वो ह्रस्वश्च वासनः ३ ॥
खरणाः स्यात्खरणासो २ विग्रस्तंगतनासिकः २ ॥ खुरणाः स्यात्खुरणासः २ प्रज्ञः प्रगतजानु
कः २ ॥ दुर्धनुर्दुर्धजानु स्यात् २ संसुः संहतजानुकः २ ॥ स्यादेडेवधिरः २ कुक्षे गडलः २ कुकरे
कुणिः २ ॥ धृश्चिरत्यतनौ २ श्रोणिः पंगौ २ मुण्यस्तु मुण्डिते २ ॥ बलिरः केकरे २ खोटे खंज २ स्त्रि

अ. को. द्वि

३२

पुजरावराः ॥ जटुलः कालकः पितुः ३ सिलकः सिलकः २ ॥ अनामयं स्यादरोग्यं २ विकि
त्सारुक्षुतिक्रिया २ ॥ भेषजोषधभैषज्या न्यगदोजा पुरित्यपि ५ ॥ स्त्रीरुयुजावोपताप रोग
व्याधिगदामयाः २ ॥ शयः शोषश्च यश्माव ३ प्रतिश्यायस्तु पीनसः २ ॥ स्त्रीरुत्कृतं शवः
पुंसि ३ काशस्तु शवधुः पुमान् २ ॥ शोफस्तु श्वपथुः शोथः ३ पादस्फोटो विपादिका २ ॥
किलासीसधो २ कट्वांतुयामया माविर्विका ४ ॥ कण्ठः खर्जुश्च कंठ्या ३ विस्फोटः पिच्छ
स्त्रिषु २ ॥ व्रणोस्त्रिया मीर्म मरुः ३ क्लीवे नाडी व्रणः पुमान् १ ॥ कोठो मंडलकं कुंष्टश्चित्रे २ दु

पुः

३२

नामकाशीसी २ ॥ अनाहस्तविवंधः २ स्याद्गुहणी रुसुवाहिका २ ॥ प्रकृदिक्ता वमिश्च स्त्री पु
मांस्तु वमथुः समाः ३ ॥ व्याधिभेदा विद्रधिः स्त्रीज्वरमेह मगंदराः ॥ अश्मरी मूत्रकृच्छ्रं स्या
२ पूर्वश्रुता वधेस्त्रिषु ॥ रोगहार्यगदंकारोभिषग्बैद्यो विकित्सके ५ ॥ वात्रो निरामयः क
ल्पः उद्वाघो निर्गतो गदात् ४ ॥ श्लामग्ना २ आमयासी विकृतो व्याधितोऽप दुः ॥ आतुरो
ऽभ्यमितोऽभ्यातः ७ ॥ समौषामनकच्छुरौ २ ॥ ददुरो ददुरोगी स्या २ दर्शो रोगमुतो री सः २ ॥
वातकी वातरोगी स्या २ त्साति सारति सारकी २ ॥ स्पुः क्लिन्नाक्षे विध्वनुधु पिध्वाहि न्नं श्लि

अंकी हि

वापसी ४॥ उ नत्र उ न्मादवती २ श्लेषलः श्लेषणः कफरी २॥ मुद्रां भुमे रुजा १ रुद्र नाभौ तुं
दिलतुंदिभौ ३॥ किलासीसिधालो २ न्धोदकर २ मूर्खलो मूर्खमूर्द्धितौ २॥ शुक्रं ते जोरत सी
व बीजवीर्योदियाणिव ६॥ मायुः पित्तं कफः श्लेष्मा २ स्त्रियां तु त्व गृह्य श्वरा २॥ पिशितं
तरलं मांसं पललं कव्यमाभिषंम् ६॥ उत्तमं शुक्रमांसं स्यात्तद्वद्वरं त्रिलिंगकम् ३॥
रुधिरं सृग्लोहिता सरक्लसतज्जशोणितम् ७॥ बुक्काग्रमांसं हृदयं हृन्मेदस्क वपाव
सा २॥ पश्चाद्भीवा सिरामत्या १ नाडीतुधमनिसिरा ३॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

गुरुः

३३

तिलकं लोम २ मस्तिष्कगोर्ध २ किट्टिमलोऽस्त्रियाम् २॥ अत्रं पुरीत २ रु त्मस्तु ली हा २ पुं
स्पथवस्तसा ॥ स्नायु २ स्त्रियां कालखण्डयकृती तु समेदमे २॥ सृणिका स्पेदिनी ला
ला ३॥ दूषिकानेत्रयो मलम् १ मूत्रं प्रसाव २ उद्यारो वक्त्रो शमलं शकृत् ॥ पुरीषं दू
थवर्वस्कं मस्त्रा विष्टा विशौ स्त्रियौ ९॥ स्यात्कर्पूरः कपालो २ स्त्रीकीक संकुल्यमस्थि
व ३॥ स्याच्छरीरास्थि कंकालः १॥ पृष्ठास्थितुं कशेरुका १॥ शिरोऽस्थि निकरोटिः स्त्री १॥
पार्श्वास्थि नितुयर्शुका १॥ अंगं प्रतीकोऽवयवोऽप्यनोऽथ कलेवरम् ॥ गात्रं वयुः सं

हननं शरीरं वर्षा विग्रहः ॥ कायो देहः क्लीवपुंसो स्त्रियां मूर्तिस्तनुस्तनूः ॥ पादाग्रेष्वपदं
 पादः पदं द्विश्चरणाः स्त्रियां म० ४ ॥ तद्विधिघुटिके गुल्फौ २ पुमान्यास्मिन् रधस्तयोः १ ॥ जंघा
 तु ग्रसृता २ जानू रूपाः स्त्रीविदस्त्रियाम् ३ ॥ सक्थिक्लीवे पुमान् रू २ सत्संधिः पुंसि वंशरा १
 गुदं त्वपानं पायुः ३ नां वस्तिर्नाभेरधो द्वयोः १ ॥ कटो नाश्रोणि फलकं २ कटिः श्रोणिः ककु
 भती ३ ॥ पश्चान्नि तं वः स्त्रीकेया १ क्लीवे तु जघने पुरः १ ॥ कूपको तु नि तं वस्यो द्वयहीने ककु
 दरे १ ॥ स्त्रियां स्फि कटि श्रो रथा वु पस्थो वक्ष पाणयोः १ ॥ भगं योनि द्वयोः शिश्रो मे दुं मेह

३४
 ३४

उद्भाको

नसेफसी ४ ॥ मुक्कोणु को शो हषणः ३ दृष्ट वंशा धरे त्रिकम् १ ॥ पि विणु कुशी जठरोदरं तु दं ५
 कुवौस्तनौ २ ॥ बुचू कतु कु वायस्या १ नना क्रोडं भुजांतरं २ ॥ उरो वत्सं वक्षश्च ३ दृष्टं तु व
 रमंतनोः १ ॥ स्कंधो भुजशिरोः सोः स्त्री ३ संधीतस्यैव जत्रुणी १ ॥ कहु मूले उभे कशौ २ पार्श्व
 मस्त्रीतयोरधः ॥ मध्यमं वा वलयं व मध्योः स्त्री ३ ह्यौ परौ द्वयोः ॥ भुजवाहू प्रवेष्टो दोः ४ स्या
 कफोणिस्तकूर्परः २ ॥ अस्थो परिभ्रगंडस्यात्प्रकोष्ठ सत्पवाप्यधः १ ॥ मणिवंधादाक
 निष्ठं करस्य करभो वहिः १ ॥ पंचशाखा शयः पाणि २ सत्जनी स्यात्प्रदेशिनी २ ॥ अंगुल्यः

करशाखास्यः २ पुंस्यंगुष्ठः प्रदेशिनी १ ॥ मध्यमानामिका वापि कनिष्ठा वेतिताः क्रमान्
 पुनर्भवः कररुहो नखोऽस्त्री नखरो स्त्रियाम् ४ ॥ प्रादेशताल गोकर्णा ३ स्तर्जन्यादियुते त
 ते ॥ अंगुष्ठे सकनिष्ठे स्याद्विस्तृष्टिर्द्वादशांगुलः २ ॥ पाणौ च येन प्रतलप्रहस्ता विस्तृतांगुलौ
 ३ ॥ द्वौ संहतौ सहतलप्रतलौ वामदक्षिणौ २ ॥ पाणिर्नि कुब्जः प्रसृतिः १ स्तौ युता वंजलिः ७
 मानः १ ॥ प्रकोष्ठो विस्तृतकरो १ हस्तो मुख्या तु वक्ष्या ॥ सरत्तिः स्या १ दरत्तिः सुनिः कनिष्ठेन मु
 श्चिना १ ॥ वामो बाहोः सकरयोस्त तयोस्तिर्यगंतरम् १ ॥ दुर्ध्वविस्तृतदोः पाणि नृमाने पौरुषं

७८
 ३५

त्रिषु ॥ कण्ठो गलो २ यथ ग्रीवायां शिरोधिं कंधरे त्पि ३ ॥ कंबु ग्रीवा त्रिरेखा सा १ वदुर्ध्वा यक्र
 काटिका ३ ॥ वक्रास्ये वदनं तुल्यमाननं लयने मुखं १ ॥ स्त्रीवेद्याणां गंधवहा घोणा नासावना
 सिका ५ ॥ ओष्ठा धरो तुरदनच्छदोदश नवाससी ४ ॥ अधस्ता विषुकं १ गणुकपोलौ २ तत्परो
 हनुः ॥ रदनादशनादंतरदा ४ स्तालुतुका कुदं २ ॥ रसज्ञारसनाजि हा ३ प्रांता दोष्ठस्पष्टका
 णी १ ॥ ललाटमलिकं गोधि ३ रुध्रं दृग्ग्या भ्रवौ स्त्रियौ १ ॥ कूर्वमस्त्री भ्रवोर्मध्यं १ तारकाक्ष
 : कनीनिका २ ॥ लोचनं तयनं नेत्रमीक्षणं वक्षरक्षिणी ॥ दृग्दृष्टी वाटः भ्रुवौ चो वुरोदनं

२
अ. को. वाश्रमस्कवप॥ अपांगौनेत्रयोरनौ २ कटाक्षोऽपंगदर्शने २॥ कर्णशब्दग्रहोश्चोत्रं श्रुतिः
स्त्रीश्रवणं श्रवः ६॥ उत्तमांगं शिरः शीर्षं मूर्ध्ना मस्तकोऽस्त्रियाम् ५॥ विकुरः कुंतलो वा
लेः कवः केशः शिरोरुहः ६॥ तद्वदेकैशिकं कैश्यं २ मलकाश्चर्णं कुंतलाः २॥ तेललाटेभ्रम
काः १॥ काकपक्षः शिखण्डकः २॥ कवरी केशवेशो १॥ थधम्मिध्वः सयताः कवाः १॥ शिखाव
डा केशया शीर्षं व्रतिनस्तुजटाशयाः २॥ वेणिः प्रवेणि २ शीर्षेण शिरस्यो विशदेकवे २ पा
शः पक्षश्चरुस्तश्च कलायार्थाः कवात्परे ३॥ तनूरुहं रोमलोम ३ तद्वद्वैश्वश्रुपुं मुखे आक

आर्तिशासनम्

त्यवेधौनेपथ्यं प्रतिकर्मप्रसाधनम् ५॥ दर्शनेत्रिष्वलंकर्त्तृलंकरिण्यु २ श्रमणितः ॥ प्रसा
धितोऽलंकृतश्च भूषितंश्च परिष्कृतं ५॥ विभ्राड् भ्राजिण्युरोविष्म ३॥ भूषातुस्यादलंक्रिया २
अलंकारस्त्वाभरणं परिष्कारो विभूषणं ५॥ मणुनं वा ५ थमुकुटं किरीटं पुंनपुंसकम्
२॥ दूडामणिः शिरोरत्ने २ तरलोहारमध्यगः १॥ बालपाशपापरितथा २ पत्रपाशपालला
टिकाः ॥ कर्णिका तालपत्रं स्या २ कुंडलं कर्णवेष्टनं २॥ ग्रैवेयकं कण्ठभूषा २ लंबनं स्या
द्वलंतिका २॥ स्वर्णैः प्रालंबिका १ थोरः सूत्रिका मौक्तिकैः कृताः १॥ हारो मुक्तावली २॥

अदि

देव हं दो सौ शत यष्टिकः २॥ हार भेदा यष्टि भेदा ह्युत्साह गोस्तना ॥ ५॥ अर्द्ध हारो मारा
वकः २॥ सका वल्ये कयष्टिका २॥ सैवनक्षत्र माला स्यात्सप्तविंशति मौक्तिकैः १॥ आवा
पकः पारिहार्यः कटको वलयो ४॥ स्त्रियाम् ॥ केयूर मंगदंतुल्ये २ अंगुलीयक मूर्मिका २॥
साक्षरं गुलि मुडा सा १ कंकणं कर भूषणम् २॥ स्त्री कक्षां मेखला कांवी सप्रकीरसना
तथा ॥ लीवें शार मरां वा ५ थपुं कक्षां श्वे खलं त्रिषु १॥ पादो गदंतुला कोटिर्मजोरो नूप
रो स्त्रियाम् ४॥ हंसकः पादकटकः २ किंकिणी क्षुद्रघंटिका २॥ त्वक्कल किमिशो मालि

तमः

३७

नि ४

वस्त्रयोनिर्द्देशा त्रिषु ॥ बालकं शौमादि १ फालंतु कार्कसं वादरं च तत् ३॥ कौशेयं कमिको
शौथं २ रांकवं मृगरो मजं २॥ अनाहतं निष्पु वारिणं तत्र केवनं वारे ४॥ तस्या डङ्ग म
नीयं यौतयोर्वस्त्रयोर्गुग्म १॥ पत्रो र्ण्यौत कौशेयं २ बहुमुल्यं महाधनम् २॥ शोमं
डकूलं स्याद्वेतुं विवितं प्रावृतं त्रिषु २॥ स्त्रियां बहुते वस्त्रस्य दक्षाः सुर्वस्तयो द्वयोः २॥ देर्घ्य
मायाम आनाहः १ परीणा हो विशालता २॥ पञ्चवरं जीर्ण वस्त्रं २ समौ नक्तक कर्पटो २॥ व
स्त्रमाका दनं वा सश्चेलं वसनमं शुक्रं ६॥ सुवेलकः पटो स्त्री २ नावराशिः स्थूलशाटकः २॥

निबोलः प्रकटयटः २ समोरस्त्रककम्बलौ २॥ अंतरियोपसंव्यानपरिधानान्यधो भुके ४॥ दो
 प्रायारोत्तरासंगौ समौ बृहति का तथा ॥ संव्यानमुत्तरीयेव ५॥ बोलः कूर्पासकी स्त्रियाम् २॥
 ३॥ श्रीशारस्यात्प्रावरणो हिमानिलानिवारणे ॥ अर्द्धरुक्ं वरस्त्रीणां स्याच्चाण्डातकमं शु
 कं १॥ स्यात्त्रिष्ठाप्रपदीनेतस्त्राप्रोत्पाप्रपदोहयत् १॥ अस्त्रीवितानमुद्गोवोर २॥ दूष्यायं वस
 वेष्मनि १॥ प्रतिसीराजवनिका स्यात्त्रिरस्कारिणी वसा ३॥ परिकर्मो गसंस्कारः २ स्यान्मा
 क्षिमार्जनामृजा ३॥ उद्वर्तनोत्सादने द्वे समे २ आघ्राव आलवः ॥ स्नाने ३ शीतु चार्वि ६॥

३८
 ३८

कंस्थासकोऽथप्रबोधनं १॥ अनुबोधः २ पत्रलेखापत्रांगुलिरिमे समे २॥ तमालपत्रीति
 लकवित्रकाणि विशेषकम् ४॥ द्वितीयं चतुरीयं वनस्त्रियामथकुंकुमम् ॥ काश्मीरज
 न्माग्निशिखं वरं वाही कपीतनं ॥ रक्तसंकोचीपशुनंधीररोहितचंदनम् ११॥ लाक्षा
 राशाजतुक्तीवेयावोऽक्रोडुमामयः ६॥ लवंगं देवकुसुमं श्रीसंज्ञ ३ मथजायकं ॥ का
 लीयकं च कालानुसार्य वा ३॥ थसमार्थकम् ॥ वंशिकागुरुराजार्हलोहकिमिजजोऽ
 कम् ६॥ कालागुर्वगुरुः स्यात् २ तन्मंगल्यामस्त्रिगंधियत् १॥ यक्षधूपः सूर्जरसोऽरालसर्व

अ. वि.

रसावपि ॥ बहु रूपो ५ पथवृकधूपकत्रिप्रधूपकौ २ ॥ तुरुक्वः पिण्डकः सिद्धो यावनो
पथपायसः ॥ श्रीवासो वृक्षधूपोपिश्रीवेष सरलोद्भवौ ५ ॥ मृगनाभिर्मृगमदः कस्तू
री ३ वाथकोलकम् ॥ कक्षोलकं कोशफल ३ मथकर्पूरमस्त्रियां ॥ घनसारश्चंद्रसंज्ञ
ः सिताभ्रोहिमवालुका ५ ॥ गंधसारो मलयजो भद्रश्रीश्चंद्रनोऽस्त्रियाम् ४ ॥ तैलपर्ण
क १ गोशीर्ष १ हरिवंदनमस्त्रियाम् १ ॥ तिलपर्णी तु यत्रां रंजनं रक्तवंदनम् ॥ कुवंदनं
वाथथजाती कोशजाती फले समे २ ॥ कर्पूरागुरुकस्तूरी कक्षोलैर्यस्य कर्दमः १ ॥ गात्रा

गुरु

३८

नुलेपनीवर्त्रिवर्णकोः स्त्रीविलेपने ४ ॥ दूर्गानिवासयोगाः स्युः २ भोविते भासिते त्रिषु २ ॥ संस्कारो
गंधमाल्याद्यैर्यः स्यान्नदधिवासनं १ ॥ माल्यं मालास्त्रजो मर्द्दि ३ केशमध्ये तु गर्भकः १ ॥ अभ्र
ष्टकं शिखालेवि १ पुरो न्यस्तं ललाटमकं १ ॥ प्रालेव मृजुलं विष्णा २ कंठे षडैकशकं तु तत्
यत्तीर्य कक्षिप्रमुखसि १ शिखास्वापीडशेखरौ २ ॥ रचना स्यात्परिस्पंद २ आभोगः परिपूर्णतार
उपधानं तपवर्ह २ शय्यायां शयनीयवत् ॥ शयनं ३ मन्त्रपर्यङ्कः पल्पंकाः खट्वा समाः ४ ॥
गंडूकः कण्टुको २ दीपः प्रदीपः पीठमासनम् २ ॥ समुद्रकः संपुटकः २ प्रतिग्राहः पतञ्जलः

अकोटि २ प्रसाधनीकंकतिक्कौपिद्योतःयटवासकः२॥ ^{अनाकानान} दयलोमुकुरादशौ३ व्यजनंतालवंतकं२॥
 इतिवर्गः॥ संततिर्गोत्रजननकुलान्यभिजनान्वयौ॥ वंशोन्ववायःसंतानोःवर्णाःसु
 ४० ब्राह्मणादयः१॥ विप्रश्चत्रियविट्भूजाश्चातुर्वर्ण्यमितिस्मृतम्१॥ राजवीज्री राजवंशपो२
 वीज्यस्तकुलसंभवः२॥ महाकुलकुलीनार्यसभ्यसज्जनसाधवः६॥ ब्रह्मचारीगृहीवानप्रस्थो
 भिक्षश्चतुष्टये॥ आश्रमोःस्त्री१ विजात्यग्रजन्मभेदेववाडवाः॥ विप्रश्च ब्राह्मणोऽसौषट्कर्म
 यागादिभिर्युतः१॥ विद्वान्विपश्चिदोषज्ञःसत्सुधीःकोविदोबुधः॥ धीरोमनीषीज्ञःप्राज्ञः

३६
४०

संख्यावानपण्डितःकविः॥ धीमान्सूरिःकृतीकृष्टिर्लब्धवर्णोविवक्षणः॥ दूरदर्शीदीर्घद
 शी२ श्रोत्रियश्छोदसौसमौ२॥ उपाध्यायोध्यापकःस्यात्स्यान्निषेकादि कुरुतः॥ मंत्र
 व्याख्याकृताचार्य२ आदेशात्तद्धरेवती॥ यष्टाययजमानेश्च३ ससोमवतिदीक्षितः
 १॥ इज्याश्लोयाभज्ज्कोरयज्वानुविधिनेष्टवान्१॥ सगीःपत्नीष्ट्यास्यपतिः१॥ सोम
 पीतीतुसोमयः२॥ सर्ववेदाःसद्येनेष्टोयागःसर्वस्वदक्षिणः१॥ अनूवानःप्रवचनेसा
 द्वेधीती१ गुरोस्तयः॥ लघानुज्ञःसमावृत्तः१ सुत्वात्वभिषवेकृते१॥ छात्रोतेवासिनौशि

अ. ६

रा. १
श्री.

व्येऽशैश्याः प्राथमकालिकाः २ ॥ एकब्रह्मवताचारमिथः सव्रह्मचारिणः १ सतीर्थास्त्वैक
पुरवः श्रितवानग्निमग्निवित् १ ॥ पारंपर्यापदेशोऽस्य दैतिह्यमिति हाऽव्ययम् २ ॥ उपज्ञा
ज्ञानमाद्यं स्यात् १ ज्ञात्वारंभउपक्रमः २ ॥ यज्ञः सवोऽध्वरो यागः सप्ततेतुर्मखः क्रतुः ३ ॥ पाठो
होमश्चातिथीनां सपर्यातर्पणं वलिः ॥ एतेपंचमहायज्ञा ब्रह्मयज्ञादिनामकाः ५ ॥ समया
परिषद्गोष्ठीसभासमितिसंसदः ॥ आस्थानीकीव आस्थानं स्त्रीनपुंसकयोस्तदः ६ ॥ प्राग्
शः प्राग्यविर्गेहा १ ॥ सदस्याविधिदर्शिनः १ ॥ सभासदः सभास्ताराः सभ्याः सामाजिकाश्च

उत्त
४१

ते ४ ॥ अध्वर्यज्ञानहोतारो यजुः सामर्ग्विदः क्रमात् ॥ आग्नीध्राद्याधनैर्वार्याः त्विजो याज
काश्च ते ३ ॥ वेदिः परिष्कृता भूमिः १ समस्थेरिडुलवत्त्वरे २ ॥ ब्रह्मालोयूपकटकः २ कुंवासुग
हनावृतिः १ ॥ यूपग्रंतर्मनिर्मथ्य दाहणित्वरणि द्वयोः १ ॥ दक्षिणाग्निर्गार्हपत्याहवनीयौ
त्रयोऽग्नयः ३ ॥ अग्नित्रयमिदं त्रेता १ प्रणीतः संस्कृताऽनलः १ ॥ समूहपरिवार्यापवार्यावग्नौ
प्रयोक्षिणः ३ ॥ योगार्हपत्यादानीय दक्षिणाग्निः प्रणीयते ॥ तस्मिन्नानाय्योऽथाग्नीस्वा
हचहुतभुक्तिप्रिया ३ ॥ अक्तामिधेनीधायावयास्यादग्निमिधेने २ ॥ गायत्रीप्रमुखं छंदो १

अ-दि

हव्यपाकेवरुः १॥ मान् २॥ आमिशा सम्भृतो ह्येयाशीरे स्यादधियोगतः १॥ धुवित्रं व्यजनं तद्य
द्वितं मृगवर्मणा १॥ पृषदाज्यं सदध्याज्ये २ परमान्नं तु पायसम् २॥ हव्यकथ्ये देववैत्रे अन्ये
पात्रं श्रवादि कम् १॥ कुतो यमज्जुहूर्ना तु सुवो भेदाः सुवः स्त्रियः १॥ उपाकृतः पशुरसौ
यो भिमं च क्रतौ हतः १॥ परं पराकं शमनं प्रो शरां वव धार्थिकम् ३॥ वाच्यलिंगाः प्रमी
तो यस्य संपन्नो शिता हते ३॥ सान्नाय्यं हवि २ रतौ तु हतं त्रिषु वषट्कृतम् १॥ दीक्षां ते वभृ
थो यज्ञे तत्कर्मार्हं तु याज्ञियम् ॥ त्रिष्वथ क्रतु कर्मणः १ पूर्णं स्वातादिकर्मणि १॥ अमृ

अमृ
४२

तं विद्यसौ यज्ञशेष भोजनशेषयोः ॥ त्यागो विहापितं दानमुत्सर्जनं विसर्जने ॥ विश्राण
ने वितरं रं स्पर्शनं प्रतिपादनं ॥ प्रादेशनं निर्वपणं मपवर्जनं मंहतिः १३॥ मृतार्थं तदहेरा
नं त्रिषु स्यादौर्ध्वं देहिकम् १॥ पितृदानं निवापस्या २ कुर्वन्त कर्मशास्त्रतः १॥ अन्वाहर्भ्यमा
सिकं २ शोः प्रमोहिं कुत यो स्त्रियाम् १॥ पर्येषणा परीष्टिश्चान्वेषणा वगवेषणा ४॥ सनि
त्त्वध्वेषणा २ यात्राभिशास्त्रिर्वाचनायना ४॥ षट् त्रिष्वर्घ्यमर्घ्ये १ पाद्यं पादार्थवारि
णि १॥ क्रमादातिथ्यातिथेये अतिथ्यथे त्रसावृत्ति २॥ सुरावेशिक आगंतुरतिथिर्नागृहा

अ. ६

गते ३॥ आद्यर्णकप्राप्तिका २ वभुस्थानंतुगौरवं २॥ पूजानमस्या पवित्रिसयर्षाः ॥ वीह
णाः समा ॥ ६॥ वरिवस्यानुभ्रवापरिवर्षाणुपासनम् ४॥ व्रज्याः यथापर्यटने ३ वर्या
वीर्यापथे स्थितिः १॥ उयस्पर्शस्वावमन २ मथमौनमभाषणम् २॥ आनुपूर्वीस्त्रियां
वाहत्परिपाटी अनुक्रमः ॥ पर्यायश्चापतिपातस्तु स्यात्पर्यय उपात्ययः ३॥ नियमो व्रत
मस्त्रीनशोपवासादिपुण्यकम् ३॥ औपवस्तंतूपासो २ विवेकः पृथगात्मता सा स्या
दुल्लवर्धसंवृताध्ययनर्द्धि २ रथांजलिः १॥ पाठे व्रतांजलिपाठे विप्रुषो वस्तुविन्दवः १॥

श्री
गुरुः
६२

ध्यानयोगासने व्रतासनं कल्पे विधि क्रमौ ३॥ मुख्यः स्यात्प्रथमः कल्पो १ नुकल्पस्तुततो
धमः १॥ संस्कारपूर्वग्रहां स्यादुपाकरणं श्रुतेः १॥ समेतुपादग्रहणमभिवादनमित्युभे २॥
मिश्रः परिब्राह्मकर्मन्दीपाराशयपिमस्करी ५॥ तपस्वीतापसः पारिकांक्षी ३ वाचयमो
मुनिः २॥ तपः क्लेशसहोद्यतो २ वरिणीतो व्रतवारिणः २॥ सप्रयः सत्यववस २ स्नातकस्त्वा
नुतो व्रती ३ येनिर्जितोऽयग्रामार्थतिनोयतयश्च ते ३॥ यः स्थण्डिले व्रतवशा कुरुते स्यं
लिङ्गशाख्यसौ स्थण्डिलेन श्रुतविरजस्तमसः स्युर्हयतिगाः २॥ पवित्रः प्रयतः पु

अर्कः

४४

तः ३ पाषाणः सर्वलिंगिनः २ ॥ पालाशोदण्ड आषाढो व्रते १ रामस्तु वैरावः १ ॥ अस्त्री
समराडलुः कुशीः व्रतिना मास नवमी १ ॥ अजिने चर्म कृत्तिः स्त्री ३ भैक्षं भिक्षाक दम्बक
म् ॥ स्वाध्यायः स्याज्जप २ स्तुत्याभिषेकः सवनं वसा ३ ॥ सवेन सामयध्वंसि जप्ये त्रिंश
घमर्षणम् १ ॥ दर्शश्च पौर्णमासश्च यागौ पक्षांतयोः पृथक् २ ॥ शरीरसाधनापेक्षं
नित्यं यत्कर्म तद्यमः १ ॥ नियमस्तस्य कर्मनित्यमागंतु साधनम् १ ॥ नतिस्त्रियो नमस्का
रः प्रणामश्च नमस्त्रियो ४ ॥ उपवीतं यज्ञसूत्रं श्रोतृते दक्षिणे करे २ ॥ प्राचीना वीतमम्

३५

४४

स्मिन् निवीतं कण्ठले वितम् १ ॥ अंगुल्यग्रे तीर्थं देवं १ स्वल्पो गुल्फो मूले कायम् ॥ मध्येऽङ्गु
लाङ्गुल्योः पिञ्जं १ मूलेऽङ्गुल्यस्य ब्राह्मणम् १ ॥ स्यादुल्लभ्यं ब्रह्मत्वं ब्रह्मसायुज्यमित्यापि ३ ॥
देवभूयादिकं तद्वत् कुरु संतापनादिकम् १ ॥ संन्यासव्रतनशने प्रमात्यायो ३ धवीर
ह ॥ नष्टाग्निः २ कुहनालो भान्निथ्यर्थापथकल्यना ॥ ब्राह्मणः संस्कारहीने स्यात् २ दः स्वाध्या
यो निराकृतिः २ ॥ धर्मश्च जीलिंगवृत्ति २ रवकीर्ण क्षतः व्रतः २ ॥ मुने यस्मिन् न स्तमेति सुप्रे
यस्मिन् नुदति च ॥ अंशुमानभिनिमुक्ताः भुदितौ ४ तौ यथाक्रमम् १ ॥ परिवेत्ताः नुजो नृके ज्ये

॥ अदि ॥ ४५
 हेदारपरिग्रहात् १॥ परिविनिस्तुतज्ज्यायाम् १ विवाहोपयमोसमौ ॥ तथापरिणयोद्वा
 होपयामापाणिपीडनम् ६॥ व्यवयोग्रामधर्ममैथुननिधुवनरतम् ५॥ त्रिवर्गधर्मका
 मार्थे १ श्रुतवर्गः समोशकैः १॥ सवलेस्तेश्रुतुर्भट्टं १ जन्याः स्त्रिग्यावरस्पष्टे ॥ इतिवर्ग
 वर्गः ॥ ॥ मूर्ध्निमिषिकोराजन्योवाहुजः शत्रियोविराट् ५॥ राजिराट् पार्थिवः क्षमाभृन्
 पभूपमहीक्षितः ७॥ राजानुप्रणता शेषसामंतस्यादधीश्वरः ॥ दक्षवर्तीसार्वभौमोऽनन्त ॥ ३४ ॥
 पोन्पोमणुलेश्वरः १ येनेष्टं राजसूयेन मणुलेश्वरश्चयः ॥ शास्त्रियश्चाज्ञया राज्ञः सप्त ४५

ब्राह्मणराजकर्म ॥ राजन्यकंचनृपतिशत्रियाराणंगणोक्तमात् ३॥ मंत्रीभी सचिवोमातो ३॥ ये
 कर्मसविवास्ततः १॥ महामात्राग्रधानानि २ पुरोधास्तुपुरोहितः २॥ इष्टारिव्यवहाराराणं
 शान्तिवाकाक्षदक्षीकौ २॥ प्रतीहारे द्वारपालद्वारस्थद्वारस्थितदर्शकाः ५॥ रक्षिवर्गस्त्वनीक
 स्थो २॥ थाध्यशाधिकृतो समौ २॥ स्थायुकोधि कृतो ग्रामे १ गोपो ग्रामेषु भूरिपु १॥ भौ
 रिकः कनकाध्यक्षो २ रूप्याध्यक्षस्तुनैक्षिकः २॥ अंतःपुरेत्वधिकृतः स्यादंतर्वशिको
 जनः १॥ विषयानंतरो राजा शत्रु १ मित्रमतः परम् १॥ इदासीनः परतरः १ पार्थिवग्राह

५६
 लुप्ततः॥ रिक्तेवैरि स यत्नारिदिव देवरा दुर्हृदः॥ विष्टियशाहितामित्र दस्युशात्रवश
 त्रवः॥ अभिघातिपराणतिप्रत्यर्थिपरिपेथिनः॥ २॥ भ्रातृव्यासहनक्षेपिजिघांसुप्रत्य
 नाकिनः॥ ५॥ व्यस्यःस्निग्धः सवया३ अर्थमित्रं सखा सुहृत्३॥ सख्यं साप्त पदीने स्यादनुरो
 धोऽनुवर्त्तनम्॥ २॥ यथार्हवर्णः प्रणिधिरपसर्पश्चरः स्थशः॥ वारश्च गृहपुरुषः॥ आ
 त्रः प्रत्ययितस्त्रिषु॥ सांवत्सरोज्यौतिषिको दैवज्ञगणकावपि॥ सुमौ हूर्तिकमौ हूर्त
 सानिकर्तान्निका अपि॥ ८॥ तांत्रिको ज्ञातसिद्धांतः॥ सत्री गृहपतिः सप्तौ॥ लिपिक

पुमान्॥ अवग्रहोललाटं स्यात्॥ दीपिका त्वक्षिकूटकम्॥ १॥ अपांगदेशो निर्याणं॥ क
 र्णमूलं तु वूलिका॥ २॥ अधःकुंभस्य वाहिस्थं॥ प्रतिमानमधोस्थयत्॥ १॥ आसनं स्कंधदे
 शः स्यात्॥ २॥ पद्मकं विंदुजालकम्॥ २॥ पश्चाद्भागः पार्श्वभागो॥ २॥ दंतभागस्तयोऽग्रतः॥ १॥ द्वौ प्र
 र्वपश्चाज्जंघादिदेशौ गात्रावरेक्रमात्॥ ३॥ तोत्रं वेणुकं॥ मालानं बंधसंभे॥ २॥ थभ्रं खले॥
 अणुकोनिगडोऽस्त्री स्यात्॥ ३॥ दं कुशोऽस्त्री श्रुतिस्त्रियां॥ २॥ दूष्या कक्षावरत्रा स्यात्॥ ३॥ कल्पना
 सज्जना समे॥ २॥ प्रवेणस्तारणां वर्णः॥ परिस्तोमः कुथोदयोः॥ ५॥ वीतं त्वसारं हस्यभ्रं॥ १॥ वारितु

अ. को. दि गजबंधनी २॥ घोटकेवीति तुरंग तुरंगाश्च तुरंगमाः॥ वाजिवाहवर्गं धर्वहयसैधवसत्रयः ३
 आजानेयाकुलीनासु २ विनीतासाधुवाहिनः २॥ वेनायुजाः पारसीक्यां कांवेजावाहिका
 हया ४॥ ययुरश्वोश्च मेधीयो २ जवनस्तजवाधिकः २॥ दृष्ट्याः स्थौरी २ सितः कर्णो १ रथो
 वोढारथस्ययः १॥ बालः किशोरो २ वाष्पश्वा वडवा ३ वाडवंगरो १॥ त्रिधाश्वीने यदश्वेन
 दिनेनैकेन गम्यते॥ कश्यपं तु मध्यमश्वानां १ हेष्वाद्देष्वावनिः स्वनः २॥ निगालस्तगलोद्देशो
 १ वृंदे लश्रीयमाश्ववत् २॥ आस्कंदितं धौरितकं रेवितं बलितं लुतम्॥ गतयो मूः पंचधरा १

घोणातु प्रोथमस्त्रियां २॥ कविकातु बलीनो स्त्री २ शकं लीवेतुरः पुमान् २॥ पु कोः स्त्री लमला
 गूले ३ बालहस्तश्च बालधिः २॥ त्रिषूपावृत्तलीठनो यरावृत्तमुहुर्भुवि २॥ याने वक्रिणि सुहा
 र्थे शतांगः स्पंदनोरथः ३॥ असौ पुष्परथश्च क्रयानेन समराययत्॥ कर्णारथः प्रवहरां
 हयनं वसमंत्रयं ३॥ लीवेऽनः शकटोऽस्त्री स्यात् २॥ त्रिकं वलवाहकं २॥ शिविकाया
 पयानं स्यात् २॥ दोलाघ्रेखादिकास्त्रियां २॥ उभौ तु द्वैपवैया द्रौ दीपिवर्मावृत्ते रथे २॥ पाण्डु
 कं वलसंवीतः स्पंदनः पांडुकं वली २॥ रथे कां वलवस्त्राद्याः कंवलादिभिरावृते ॥ त्रिषु द्वे

अ. दि.

राम

५०

पादयोरथारथकधारथत्रते ॥ धूः स्त्री लीवेयानमुखं २ स्यादथांगमपस्करः ॥ विक्कं
रथांगं रतस्यां तोनेमिः स्त्री स्यात्त्रधिः पुमान् २ ॥ पिण्डिकानाभिः २ रथाग्रकीलकेतुद्वयोर
शिः ॥ रथगुप्तिर्वरूथो ना २ कूवरस्तयुगंधरः २ ॥ अनुकर्षो दार्वधस्य १ प्रासं गोनायुगा
युगः १ ॥ सर्वस्याहानं यानं युगं यज्रं वधोरणं ५ ॥ परं परा २ वाहनं यत्र द्वै नीत कमस्त्रियां
आधोरणा हस्तिपकाह स्यारोहानिषादिनः ४ ॥ नियंता प्राजितायंता सूतः क्षत्रावसार
धिः ॥ सद्योष्ठदक्षिणस्थौ व संतारथकुटुंबिनः २ ॥ रथिनः स्पंदनारोहा २ अश्वारोहास्तु

गुरुः

५०

रोगाग्रेसरः प्रष्टाग्रतः सरपुरः सराः ॥ पुरोगमः पुरोगामी ३ मन्दगामी तु मंथरः ॥ जंघा
लोतिजवः सुत्यौ जंघाकरिकजांघिकौ २ ॥ तरस्वी त्वरितो वेगी प्रजवी जविनो जवः ६ ॥ जयो
यः शक्यते जेतुं १ जेयो जेतव्यमात्रके १ ॥ जैत्रस्तजेता योग कृत्यलं विधिषतः प्रति २ ॥ सो
भ्यमित्री भ्यमित्री योप्यभ्यमित्री राह्यपि ३ ॥ दुर्जस्वलः स्याद्दूर्जस्वी यदुर्जातिशयान्वि
तः ३ ॥ स्यादुरस्वानुरसिलो रथिकोरथिलोरथी ३ ॥ कामङ्गाम्यनुकामीनो २ हतंती
नस्तथा भृशम् १ ॥ भूरो वीरश्च विक्रांतो ३ जेता जिह्मश्च जित्वरः ३ ॥ सांयुगीनो रणे सा

अ-दि

५२

धुः शस्त्राजीवाद्यस्त्रिषु॥ ध्वजिनीवाहनीसेनाशृतनानीकिनीवमूः॥ वरूथिनी७वलं
सैन्यं वक्रं वानीकमस्त्रियां॥ ब्रूहसुवलविन्यासो२ भेदादंडादयोयुधि॥ प्रत्यासारेभ्य
हपार्थिः२ सैन्यदृष्टेप्रतिग्रहः२॥ एकेभैकरथात्रयापत्तिपंचपदातिका॥ पत्यंगैस्त्रि
गुणैः सर्वे क्रमादाख्यायथोत्तरं॥ सेनामुखंगुल्मगणौवाहिनीशृतनावमूः॥ अनी
किनीदशानीकिन्यशौहिण्य१५थसंपदि॥ संपत्तिः श्रीश्चलश्मीश्च४ विपत्यांविपदा
पदौ३॥ आयुधंतुप्रहरणंशस्त्रमस्त्र४ मथास्त्रियौ॥ धनुश्चापौ धन्वशरासनकोदण्ड

गुरुः॥

५२

कार्मुकम्॥ इष्टासोप्यःथकर्णस्यकालदृष्टंशरासनं१॥ कपिध्वजस्यगांण्डीवगाण्डिवोपुंन
पुंसकौ२॥ कोटिरस्याटनी१ गोधातलेज्याघातधारणो२॥ लस्तकस्तधनुर्मध्यं१॥ प्रौर्वज्या
सिंजिनीगुण॥४॥ स्यात्प्रत्यालीढमालीढमित्यादिस्थानपंचकं१॥ लभंलक्ष्यंशरयेच३
शराभ्यासउपासनम्२॥ दृष्टकवारविशिखाअजिंस्तगखगाश्रगाः॥ कलंयमार्गंशराः
पत्रीरोपइषुर्धयोः१२॥ प्रक्षेडनास्तुजारावा२१॥ पक्षोवाजस्त्रिषुत्तरे॥ निरस्तःप्रहिते
वाणे१ विधात्केदिग्धलिप्तकौ२॥ तूणोपासंगतूणीरनिषङ्गाइषुर्धियोः॥ तूणो२१॥

अकोटि

५३

हेतुनिस्त्रिंशदं हासासिरिष्टयः ॥ कौशेयकोमणुनायः करं कालं कृपाणावतः ॥ स्मरः खड्ग
दिमुष्टौ स्या १ मेखलातन्निबंधनं ॥ फलकोः स्त्री फलं चर्म ३ संयाहो मुष्टिरस्ययः १ ॥ दुग्धरो
मुद्गरघनौ ३ स्यादीलीकरपालिका २ ॥ भिन्दिपालः सृगस्तुल्यौ २ परिघः परिघातनः २ ॥ द्वयोः
कुठारः स्वाधितिः परशुश्च परश्वधः ४ ॥ स्यात्कुस्त्री चासिपुत्री च कुरिका चासिधेतुका ४ ॥ वापुं
सिशल्यं शंकुर्नो २ शक्लातोमरोः स्त्रियाम् २ ॥ प्रासस्तुकुन्तः २ कोशास्तस्त्रियः याल्यश्रिको
टयः ४ ॥ सर्वाभिसारः सर्वौघः सर्वसंनहनार्थकः ३ ॥ लोहाभिहारोः स्त्रभृतां रक्षांती राजना

५३

५३

विधिः १ ॥ यत्सेनयाभिगमनमरोत्तदभिषेकानं १ ॥ यात्राव्रज्याभिनिर्द्याणं प्रस्थानं गमनं गमः ६ ॥
स्यादासारः प्रसरणः २ अवकं वलितार्थकम् २ ॥ अहिताम्रत्यभीतस्य रणोयानमभिक्रमः १ ॥
वैतालिकावोधकरा २ श्वाक्रिकाघाटिकार्थकाः २ ॥ सुर्मागधासुमगधा २ वेदिनस्तुतिपाठकाः २ ॥
संशयकास्तुसमयासंयामादनिवर्तिनः १ ॥ रेणुद्वयोः स्त्रियांधूलिः पांशुर्नानद्वयोरजः ४ ॥ वृ
क्षोदः समुत्पिंजपिंजलौभृशमाकुले २ ॥ पताकावैजयंती स्यात्केतने ध्वजमस्त्रियाम् ४ ॥ सा
वीराशंसनं सुदभूमिर्गतिभयप्रदा १ ॥ अहंपूर्वमहंपूर्वमित्यहंपूर्विकास्त्रियां १ ॥ आहोपुरु

॥ अ-दि ॥

५६.

धिकादपीत्यास्यासंभावनात्मनि ॥ अहमहमिका तु सा स्यात्परस्परयो भवत्यहंका
रः ॥ ५६ विरांतरः सहोवलशौर्याणि स्थानशुष्यं व ॥ शक्तिः पराक्रम प्राणौ ॥ विक्रम
स्वतिशक्तिता ॥ वीर्यानंतु यत्पानं वृत्ते भाविनिवारणे ॥ युद्धमायो धनं जत्ये प्रध
नं प्रविदारणम् ॥ मृधमास्कंदनं संख्यं समीकं साम्परायिकं ॥ अस्त्रियां समरानी
करणाः कलहनिग्रहौ ॥ संप्रहाराभिसंपातकलिसंस्फोटसंयुगाः ॥ अभ्यामर्दसमा
घातसंग्रामाभागमाहवाः ॥ समुदायः स्त्रियः संयत्समित्याजिसमिश्रधः ॥ नियुद्धं

॥ रातः ॥

५४

हृ१+

६

बाहुयुद्धे स्यात् २ तुमुलं रणसंकुले २ ॥ श्वेडातुसिं नादः स्यात् २ करिणां घटना घटार ॥
क्रंदनं योधसंरावो २ वृंहितं करिगर्जितम् २ ॥ विस्फारोधनुषः स्थानः १ पटहाडम्बरौ
समौ २ ॥ प्रसभंतुवलाकारो हठो ३ ॥ यस्वलितं कुलं २ ॥ अजन्यं क्लीवमुत्पात उपसर्गः
समंत्रयं ३ ॥ मूर्च्छितुकश्मलं मोहो व्य ३ वमर्दस्तुपीडनं २ ॥ अभ्यवस्कंदनं त्वभ्यासादनं
रविजयोजयः २ ॥ वैरशुद्धिः प्रतीकारो वैरनिर्यातनं वसा ३ ॥ प्रज्ञावो ज्ञावसंज्ञावसंज्ञ
वाविद्रवोदवः ॥ अपक्रमोपयानं व २ रणभंगः पराजयः २ ॥ पराजितपराभूतौ २ त्रिषु

अधि

५६

कं २ नियमादापमित्यकं १॥ उत्तमर्णाधमर्णे द्वौ प्रयोक्तव्याह कौकमात् २॥ कुसीदिकोवार्धुषिको
वृद्धाजीवश्चवार्धुषिः ४॥ क्षेत्राजीवः कर्षकश्चकृषकश्चरुषीवलः ४॥ क्षेत्रं त्रैहेयशालेयं व्रीहि
शाल्युद्रवोवितं २॥ यव्यं यवकं यष्टिकं यवादि भवन्तंहियत् ॥ तिल्येतैलीयवन्माषोमाणभ
द्गादिरूपता ॥ मौहीनं कौडवीणादि शेषधान्योद्भवक्षमं १॥ वीजाकृतं तृप्तकृष्टं २ सीत्यं कृष्टं चरु
त्यचरु ३॥ त्रिगुणाकृतं तृतीयाकृतं त्रिहृत्यं त्रिसीतमपितस्मिन् ४॥ विगुणाकृतं तु तत्सर्वं पूर्वशं वाकृ
तमपीह ५॥ जोषाकादिवापादौ द्वौ णि काठिक कादयः २॥ खारीवापस्तु खारीक २ उत्तमर्णादयस्त्रिषु ॥ पुं

५६

३ नपुंसकयोर्वप्रः केदारः क्षेत्रमस्य तु केदारकं स्यात्कैदार्यं क्षेत्रं कैदारिकं गणो ४॥ लोष्टानिलोष्ट
वः पुंसि २ कोटिशो लोष्टभेदनः २॥ प्राजनंतो दंतंतोत्रं ३ खनित्रमवदारणम् २॥ दात्रं लवित्रं २ माव
धो योत्रं योक्त्रं ३ मथो फलम् ॥ निरीषंकूटसंफलः कृषिको ५ लांगलंहलं गोदारणं वशीरश्च ४
शम्यास्त्रीयुगकीलकः २॥ ईषालांगलदण्डः स्यात् २ सीतालंगलपृच्छतिः २॥ पुंसि मेधिः खलेदा
रुमस्तं यत्पशुबंधने १॥ आशुव्रीहिः पाटलः स्यात् २ सितश्रकयवौ समौ २॥ तोकमस्ततत्र हरिते १
कलायस्तु सतीनकः हरेण् रविण् कौवास्मिन् ४ कोरदूषस्तु कोडवः २॥ मंगल्यको मसूरोऽथम

अ. द्वि.

रामः ॥

५७

कुष्ठकमपुत्रकौ ॥ वनमुक्ते ३ सर्वपेतु दौतंतु भकदंवकौ ३ ॥ सर्वपत्रोदकश्चासौ त्रोदीसात्रोद
नात्रुटिः ५ ॥ सिद्धार्थस्ते वधवलो १ गोधूमः सुमनः समौ २ ॥ स्याद्यावत्तु कुल्माष २ श्रृण
को हरिमंथजः २ ॥ दौतिले तिलपेजश्च तिलपिंजश्च निष्कले २ ॥ क्षवः क्षुधाभिजननो २
जिका कृत्तिका सुशी ५ ॥ स्त्रियौ कंगु प्रियंगुदे २ अतसी स्यादुमा शुमा ३ ॥ मातुलानी तु भद्रा
यां २ ब्रीहि भेदस्त्वस्ते पुमान् २ ॥ किंशारुः शस्यश्च कस्या रक्तगिशं शस्यमंजरी २ ॥ धोन्वी ब्री
हि स्तंवकश्चि ३ स्तंवो गुरुस्तृणादिनः १ ॥ नाडीनालं वका एष्य २ पलालो स्त्री सनिष्कलः १ ॥

५७

ति. दृष्टा १४

स्वस्ति ३

कडूकुरो वुसंतीवे २ धान्यत्वविपुमांस्तुषः ३ ॥ श्रुको स्त्री स्तृणाये १ शमी शिम्वा २ त्रिपुत्ररे ॥ नक्षमाव
सितं धान्यं २ दूतंतु बहली कर्तं २ ॥ मावादयः समीधान्ये १ श्रुक धान्ये यवादयः १ ॥ शालयः कलमा
द्याश्च षष्ठिका द्याश्च पुंस्यमी ॥ तृणा धान्यानि नीवाराः १ स्त्री गवे धुर्गवे धुका २ ॥ अयो ग्रं मुशली २ स्त्री
स्यादुद्वल मुल्लखलम् २ ॥ प्रस्फोटनं सूर्य मस्त्री २ बालनीति तडः पुमान् २ ॥ स्युत प्रसेवौ शक
लोलपिद्यो शकट किं लिंजकौ ॥ समानौ २ २ सवर्त्तवपाक स्यान्महानसे ३ ॥ पौरो गवस्तदव्य
क्षः १ सूपकारस्तु वधवध ॥ आशालिका आंयसिका सूर्यादिका गुणाः ७ ॥ आपूपिकः कौद

ओ १

अ-दि

५८

विकोभशकारइमेविषु ३॥ अस्मंतमुक्तातमधि श्रयणीबुधिरंतिका ५॥ अंगारधानिकाका
रशकअपिहसंतपि ॥ हसन्यप्य ४॥ धनस्त्री स्यादंगारोलातमुल्मुकम् २॥ कीवेम्वरीषभाकु
नारकंदुर्नीस्वेन्दनीस्त्रियाम् २॥ अलिंजरः स्यान्मणिकंकर्कयालुर्गलंतिका २॥ पिठरः स्या
त्युल्लोकुलं ४॥ कलसस्तत्रिषु द्वयोः ॥ घटः कूटनिपावस्त्री ४॥ शरावोवर्धमानकः २॥ मजीवं
पिष्टपवने २॥ कंसोस्त्रीपानभाजनम् २॥ कुतः कूतः स्नेहपात्रं २॥ सेवाल्याकुपुमान् २॥ स
र्वमावयनेभाणुं पात्रामत्रैवभाजनम् ५॥ दर्विः कम्बिः खजाका ३॥ स्यात्तद्दीर्घहस्तकः २॥ अ

व९

५८

स्त्रीशाकं हरीतकं शिशु ३॥ रस्यतुनालिका ॥ कडुं वश्च कलं वश्च २॥ वेसवारउपस्तरः २॥ तितिडी
कंवकुं व वृक्षास्त ३॥ मथवेस्वजम् ॥ मरीचं कोलकं कलमूषणं धर्मपत्तनम् २॥ जीरकोज
रणोजाजी कणा ४॥ रुहेतुजीरके ॥ सुषवीकारवीष्टी पृथुः कालोपकुं विका २॥ आर्डकं
शृंगद्वे रस्यारदथच्छत्रावितुं नकम् ॥ कुसुं वरुस्वधान्याक ४॥ मथभुंठी महोषधम् ॥ स्त्रीनपुंस
कयोर्विश्वं नागरं विश्वभेषजम् ५॥ आरनालकसौवीरकुल्माषाभिषुतानिव ॥ अवंतिसो
मधान्यास्तु कुं जलानिवकांजिके ८॥ सहस्रवेधिजुं कंवाही कंहिं गुरामठं ५॥ तत्पत्रीका

अ-कोटि

५८

रवीशधीवाप्यिकाकवरीपृथुः६॥ निशाहाकां वनीपीताहरिडावरवर्णिनी ५॥ सापुडं यत्तुल
वरा मशीवं वशि रं वत ॥ सैधवोऽस्त्री शीतशिवं माणि मंथं वसिंधुने ४॥ रौमके वसुर्वेमा
क्यं विडं वकृतके द्ययं २॥ सौवर्चलेश्वरुवके ३ तिलकं तत्र मेवके १॥ मत्स्य एषी १ फाणितं २ खण्ड
विकारे २ शर्करासिता २॥ कूर्विकाशी रविकृतिः स्यादसात्ता तु मार्जिता २॥ स्यात्ते मत्तं तु निष्ठानं
२ त्रिलिंगावासिता वधेः ॥ श्रुता कृतं भट्टि त्रं च प्रूल्य ३ मुख्यं तु पैठरम् २॥ औदश्वितमौदश्वि
त्क २ मुदश्विता व संस्कृते २॥ प्रणीतमुपसंपन्नं २ प्रयत्नं स्यात्सु संस्कृतं २॥ स्यात्पिहितं तु वि

५९

जितं २ संमृष्टं शोधितं समे २॥ विकृतां मसृणं स्निग्धं ३ तुल्ये भावितवासिते २॥ आपक्वं पौ
लिरभ्युषो ३ लाजापुं भूमि वासताः २॥ पृथुकः स्याद्विपिटको २ धाना भष्टय वेस्त्रियः १॥ पू
पो पूयः पिष्टकः स्या ३ करं भोदधिसक्तवः २॥ भिस्सा स्त्री भक्तमं धोन्न मोद नो स्त्री सदीर्घवि
६॥ भिस्सटादधिकार सर्व रसाग्रे मणु मस्त्रियाम् २॥ मासरा वामनिः स्यावामं डे भक्त समुद्र
वे ३॥ यवा गृह्णिका श्राणा विलेपी तरला वसा ५॥ गव्यं त्रिगुगवां सर्व १ गोविद गोमय म
स्त्रियाम् २॥ तद्विशुक्कं करीषोऽस्त्री १ दुग्धं क्षीरं पयः समं ३॥ पयस्य माज्य दध्यादि १ दुग्धं द

अ. द्वि. धिघनेतरत् १॥ घृतमाज्यं हविः सर्पि ४ त्वनीतं नवोद्धृतं २॥ तन्नृहैयंगवीनं यच्चो गोदोहो ३ वं
 घृतं २॥ दंष्ट्रा हतं कालशोयमरिष्टमपि गोरसः ४॥ तन्नृहैयंगवीनं यच्चो गोदोहो ३ वं
 लम् ६॥ मण्डं दधि भवं मस्तु १ यी यूषो भिनवं घयः १॥ अशनायां वृभुक्षाक्ष ३ ज्ञासस्तु क
 वलः पुमान् २॥ सयीतिः स्त्री तुल्यपाने २ सग्धिः स्त्री सह भोजनं २॥ उदन्वा तु पिपासा रुद्धत
 र्घी ४ जग्धिस्तु भोजनं ॥ जेमनं लेह आहारो निष सोऽप्यद इत्यपि ७॥ सौहित्यं तर्पणं तृप्तिः ३
 फेला भुक्त समुज्जितं २॥ कामं प्रकामं पर्याप्तं नि कामेष्टुं यथेष्टितम् ६॥ गोपे गोपाल गोसंख्य

॥
 ६०

गोधुगाभीरवस्त्रयाः ६॥ गोमहिष्यादिकं पाद वं धनं द्वौ गवीश्वरे ॥ गोमान् गोमी ३ गोकुलं तु गो
 धनं स्यात्तवां व्रजे २॥ त्रिधा शितं गवीनं तन्नायो यत्र शिताः पुरा १॥ उक्षा भद्रो वलीवर्द्ध सधभो वृ
 षभो वृषः ॥ अनङ्गान्तो रभे योगौ ९ रुक्षां संहति रौक्षकम् १॥ गव्या गोत्रा गवां २ वत्स धेनोर्वा
 त्सक १ वै नुके ॥ वृषो महान्महोक्षः स्यात् २ वृक्षोक्षस्तु जरङ्गवः २॥ उद्यन्त उक्षा ज्ञातोक्षः १ स
 यो ज्ञातस्तु तर्णकः १॥ शकृत्करिस्तु वत्सः स्याद्दम्यवत्सत रौसमौ २॥ आर्षभ्यषंडता योग्यः २
 वरुणो गोपतिरिद्वरः ३॥ स्कंधप्रदेशस्तु वहः १ सास्त्रा तु गलकवत्सः २॥ स्यान्नस्तितस्तु नस्यो

अ. को. ६

६१

तः २ वसुवाद्युगपार्श्वगः २॥ युगादीनां तु वोढारेणुग्यः प्रासंग्यशकटाः २॥ खनीततेन तदोढास्ये
दंहालिकसैरिकौ २॥ धूर्वहैधुर्यधोरय धुरीणा सधुरंधरा ५॥ उभावेकधुरीणैक धुरावेक धुराव
हे २॥ सतु सर्वधुरीणाः स्याद्यौवै सर्वधुरावहः २॥ माहेयी सौरभेयी गौरुस्त्रामातावश्रंगिणी ॥ अ
र्जुन्यध्या रोहिणी स्यात् ५॥ उत्तमागेषु नैविकी १॥ वर्णादिभेदात्संज्ञाः स्युः शवली धवलादयः १
दिहायनी दिवर्षागौ २ रेकाशत्वे कहायनी २॥ वतुरदावतुर्हायत्वे वंशदात्रिहायणी २॥ वसा
वंधा २ वतोकातु स्रवर्जर्भा २॥ थसंधिनी ॥ आक्रान्तिवृषभेण थवेहर्जर्भा पद्यातिनी २॥ का

६१

लोपशर्पाग्रजनेरग्रष्टौहीवालगर्भिणी २॥ स्यादवंडीतुमुकरा २ बहुसूतिः परेष्टुका २॥ वि
रसूतावस्कयिणी धेनुः स्यान्नवसूतिका १॥ सुव्रता सुखसंदो स्यात् २ पीनो ध्रीपी वरस्त
नी २॥ दोराक्षीरा दोराडुद्या २ धेनुष्या वंधके स्थिता १॥ समोसमीना सायैव प्रतिवर्षं प्र
सूयते १॥ बुधस्तुली व मायीनं २ समौ शिवक कीलकौ २॥ नपुंसिदामसंदानं २ पशुं रजु
स्तु दामनी २॥ वैशाख मंथमंथान मंथानो मंथदण्डके ५॥ कुठरोदण्डविष्कंभो २ मंथनीग
र्गरी समे २॥ उष्टुक्रमेल कमय महाङ्गाः ४ करभः शिशुः १॥ करभाः स्युः श्रृंखल कादारवैः

अ. को

६२

पादबंधनेः १॥ अजा छागी २ तुभ-कागवस्त-द्वगलकाअजे ५॥ मैदोरभोरणीणीयुर्मेषदृष्ट
यसुडेके ७॥ उष्टोरभ्राजहंदेस्यादौष्टुकोरभ्रका नकं १॥ वक्तीवंतसुवालेयासभागदभाखराः
५॥ वैदेहकः सार्थवाहोनेगमोवाणिजोवणिक् ॥ पण्णाजीतोह्याघणिककयविक्रयिकश्चसः
विक्रेतास्यादिक्रयिकः २ कायकः क्रयिकः सप्तौ २॥ वाणिज्यंतुवणिज्यास्या २ नृत्यवस्तोप्यवक्र
यः ३॥ नीवीपरिपरांमूलधनं ३ लाभोऽधिकं फलम् ३॥ परिदानं पशिवर्तनेमेयनिमयावपि
४॥ प्रमानुपनिधिर्न्यासः २ प्रतिदानं तदव्ययम् २॥ क्रयेप्रसारितं क्रयं १ क्रयं क्रेतव्यमात्रके

६२

१॥ विक्रेयं पणितव्यं वपणं १ क्रय्यादयस्त्रिषु ॥ क्रीवे सत्यापनं सत्यं कारः सत्याकृतिः स्त्रि
याम् ॥ विपणो विक्रयः २ संख्याः संख्येयत्वादशत्रिषु ॥ विंशत्याद्याः सदैकत्वे सर्वाः संख्ये
यसंख्ययोः ॥ संख्यार्थे द्विवहुत्वे सप्तसप्तसुवानवतेः स्त्रियः ॥ पंचकंशतसहस्रादिक्रमाद्
शतशतत्रयं ॥ यौतुवंदुवयं पायमिति मानार्थकं त्रयं ३॥ मानंतुलंगुलिप्रस्थैर्गुञ्जाः पंचा
शमाषकः १॥ तेषोडशाशः कर्षो २ स्त्रीपलं कर्षवतुष्टयम् १॥ सुवर्णविस्तौहेमोक्षे ३ कुरु
विस्तस्तुतपले १॥ तुलास्त्रियांपलशतं २ भारः स्याद्विंशतिस्तुलाः १॥ आदितोदशभाराः

अ.को.

६३

सुः शाकटोभारआचितः २॥ कार्षीयणः कार्षीकः स्यात्कार्षीकेताम्रिकेयणः २॥ अस्त्रियामाळक
डोलोरवारीयाहोत्रिकुंचकः ॥ कुडवः प्रस्थइत्याद्याः परिमाराण्यकाः पृथक् ७॥ पादस्तुरीयोभागः
स्या४ दंशभागौ तु वण्टके ३॥ द्वयं विजं स्थापतेयोरिच्छामृक्यं धनं वसु ॥ हिरण्यं द्विविरां शुभ्रम
र्थरैविभवा अपि १३॥ स्यात्कोषश्च हिरण्यं वह्मरूपे कृता कृते २॥ ताभ्यां यदन्यत्र कुप्यं १ रु
प्यंतद्वयमाहृतं १॥ गारुत्मते मरकतमश्मगर्भं हरिश्मणिः ४॥ शोणरत्नं लोहितकं पद्मरा
गोथमौक्तिकं ॥ मुक्ता २५ थविद्रुमः पुंसि ब्रवाले पुंनपुंसकं २॥ रत्नं मणिर्द्वयोरश्मजातौ मु

गुरुः

६३

क्तादिकेपिव २॥ स्वर्णं सुवर्णं कनकं हिरण्यं हेमहाटकं ॥ तपनीयं शतकुंभं गांगेयं भर्म
कर्तुरम् ॥ चामीकरं जातरूपं महारजतकोचनं ॥ रुक्मं कार्तस्वरं जाम्बूनदमक्षपदोऽस्त्रि
याम् १८॥ अलंकारसुवर्णं यच्छृंगी कनकमित्यदः १॥ दुर्वर्णं रजतं रूपं खजूरं श्वेतमि
त्यपि ५॥ शितिः स्त्रियामारकूटो नस्त्रिया २ मथ ताम्रकम् ॥ शुल्बं स्नेहमुखं घृष्टविरिष्टोदुंब
राणि च ६॥ लोहाः स्त्रीशस्त्रकं तीक्ष्णं पिण्डं कालायसायसी ॥ अश्मसारोथमशूरसिंहा
नमपितन्मले २॥ सर्ववतैजसंतौ हं २ विकारस्त्वयसः कुशी १॥ शारकाचो २५ थवपलो

अको

६४

रसः सूतश्च पारदे ४॥ गवलमाहिषं शृंग १ मभ्रकं गिरिजामले ३ सोतां जनं वसो
 वीरं कापोतां जनयामुने ४॥ तुल्यां जनं शिखिग्रीवं वितुं न कमयूरके ४॥ कर्परीदा
 र्दिका काथोद्भवंतु स्थिरसां जनम् ॥ रसगर्भं तार्क्ष्यशैले १ गंधाश्मनी तु गंधकः ॥ सौगं
 धिकश्च ३ वक्ष्म्याकुलात्थौ तु कुलत्थिका ३॥ रिति पुष्पं पुष्पके तु पौष्पकं कुसुमांज
 नम् ४॥ पिंजरां पीतनं तालमालं च हरितालके ५॥ गैरेयमथ्यं गिरिजं मश्मजंतुशि
 लाजतु ५॥ वोलगंधरसप्राणपिंडगोपरसाः समा ६॥ हिडिरोष्ठिकफः फेन ३ सिंदूर

उरुः

६४

रं नागसंभव ३॥ नागसीसकयोगेश्वरं शृणु ४३ पुपि च टे ॥ रक्तवर्धे ४ अथपि तु सूतोऽथक
 मन्तो नरे ॥ स्यात्कुसुंभं वह्निशिखं महारजनीमित्यपि ४॥ मेष्कम्वलदुर्लभः २ शशोर्लं शश
 लोमणि २॥ मधुशौडं मासिकादि ३ मधुहृदं तु सिक्चकं २॥ मनः शीलामनो गुह्यम
 नो ह्वानागजिह्विका ॥ नैपाली कुनटी गोला श्यवसा रीय वा यजः ॥ पाके ३॥ थसर्जिका
 शारः कपोटः सुखवर्धकः ३॥ सौवर्चलं स्यादुचकं २ त्वकसीरीवंशलोचना २॥ शिग्रजं
 श्वेतमरियं २ सौरटं मूलमैश्वर्य ॥ ग्रंथिकं पिप्पलीमूलं चटकाशिर इत्यपि ॥ गोला
 मीभूतकेशो ना २ यत्रांगरक्तवदनं २॥ त्रिकदुग्धपलं व्योष ३ त्रिफला तु फलत्रिकं ॥

ॐ. क्रो

٤٤

इति वैश्यवर्गः॥ ॥ श्रद्धाश्चावरवर्णाश्च वृषलाश्च जघन्यजाः॥ आवां डालास्तु संकीर्णां
वष्ट करणादयः॥ श्रद्धाविशोक्त करणोऽस्य वैश्यादिजन्मतो॥ श्रद्धाक्षत्रिययोरुग्रो
मागधः क्षत्रियाविशोः॥ माहिष्योऽर्थोऽक्षत्रिययोः॥ क्षत्रार्थोऽश्रद्धयोः सुतः॥ ब्राह्मण्यो
क्षत्रियात्सुतः॥ स्तस्यैवेदहिकोविशः॥ रथकारस्तु माहिष्यात्करणयस्य संभवः॥
स्यात्र ब्रह्मणस्तु जनिता ब्राह्मण्यो वृषलेन यः॥ कारुः शिल्पी रसंहतैस्तैर्दयोः श्रुतिः स
मार्तिभिः॥ कुलकस्यात्कुलश्रेष्ठी रमालाकारस्तु मालिकः॥ कुंभकारः कुलात्नः स्या
रत्नलगंडस्तु लेपकः॥ तंतुवायः कुर्विदः स्यात्तु न्नवायस्तु सौविकः॥ रंगाजीव

34

खि२

श्वित्रकरः २ शस्त्रमार्जो सिधावकः २॥ पाहूहूर्मकारः स्याद्योकारो लोहकारकः २॥ नाडिंध
 मः स्वर्णकारकलोदो रुक्मकारकैः ४॥ स्वाच्छांतिः कांबविकः २ शौलिकस्ताम्रकुट्टकः २॥
 तशातुवर्द्धकी त्वष्टारथकारश्चकाष्ठतट् ५॥ ग्रामाधीनो ग्रामतक्षः कौटुतक्षोनधीनकः १॥ क्ष
 रिमुंडीदिवाकीर्तिनापितांतावसायिनः निर्लेजकः स्यादजकः शौंडिको मंडकारकः ॥ जावालस्या
 दजाजीवो २ देवाजीवस्तदेवलयः ॥ स्यान्मायाशां वरीमाया कारस्तु प्रतिहारिकः २॥ शैलालिन
 स्तु शैलुषाज्ञाया जीवाः कृशाश्विनः भरताइत्यपिनष्टश्चरणस्तु कुशीलवाः २॥ मार्द
 गिकाधौरजिकारपाणिवादास्तु पाणिघाः २॥ वेशध्याः सुर्वैणविका २ वीणावादास्तु वैणि

अ. को.

६६

काः ॥ जीवांतकः शाकुनिको रक्षोवागुलिक जालिको ॥ वैतसिकः कौटिकश्च मोसिकश्च स
मंत्रये ॥ भूतको भूतिभुक् कर्मकरो वैतनिकश्च सः ॥ वार्तावहो वैवर्षिको भारवाहस्तु भारि
कः ॥ विवर्णः पामरो नीच प्राकृतश्च पृथक् जनः ॥ निहिनोपसदो जालमः ॥ शतध्वजश्च तरश्च
सः ॥ १०॥ भूत्येदासे रदासे यदासगोष्पकवेदकाः ॥ नियोज्यकिंकरद्वेष्य भुजिष्यपरिवारका
ः ११॥ परावितपरिस्कंदपरजातपरोधिताः ॥ ४॥ मन्दस्कंदपरिमज्ज आलस्यशीतकोलसो नु
स्मः ॥ ६॥ दक्षेतुवतुरपेशलयटवः सत्पथानडुल्यश्च ॥ वंरागाललज्जमातंगंदिवीर्तिजलंग
माः ॥ निषादश्च पवावंते वासिवांडालपुल्कशां ॥ १०॥ भेदाः किरातशबरपुलिंदाम्नेहजा

गुरु.

तयः ॥ ४॥ व्याधो मृगवधाजीवो मृगयुर्लुं चकोपिसः ॥ ४॥ कौलेयकः सारमेयः कुक्षुरो मृगदंश
कः ॥ भूतको भेषकः ॥ ५॥ दलकस्तस्य योजितः ॥ १॥ श्वाविश्वक दुर्मृगया कुशलः ॥ १॥ तरमा
शुनी ॥ २॥ विट्वरः शूकरो ग्राम्यो वक्त्ररस्तुल्यो यशुः ॥ ३॥ आक्षेदनं मृगं व्यंस्थादाखेटो मृगया
स्त्रियाम् ॥ ४॥ दक्षिणां लुब्धयोगा दक्षिणो माकुरंगकः ॥ १॥ बौरैकागारिकस्तैनदस्युतस्करमो
षकाः ॥ २॥ प्रतिरोधिपरास्तेदिपातत्ररमालिम्बुवा ॥ १०॥ बौरिकास्तैन्य बौर्यवस्तेयं प्रतुतदन ॥
वीतं स्तरूपकरणां बंधने मृगयसिणां ॥ १॥ उन्माथः कूटयंत्र स्यात्त्वा गुरामृगबंधनी ॥ १॥ शू
ल्वं वराटकः स्त्रीतुरज्जुस्त्रिषु वटीगुणाः ॥ ५॥ उद्घाटने घटीयंत्रं सलिलो दाहनं प्रहेः ॥ ३॥ पुंसि

अंको

६९

वेमावायदण्डः २ स्त्राणि नरि तंतवः २॥ बाणिर्ग्रीतः स्त्रियौ तुल्ये २ प्रसं लेखादिकर्मणि ॥ पं
वालिका पुत्रे कात्या वस्त्रदंतादिभिः कृता शापि टकः पे टकः पे टामं जुषा ४ विहंगिका ॥ भार
यश्चि २ सदा लं विसि कंका यो २५ य पादुका ॥ पादो रयान त्सी सै क नु पदी नायदा यता ३॥ त श्री
वर्धा व २ रा स्या ३ द श्वा दे सा द नी क शा २॥ वां डालिका तु कं डोल जी ला वं डो ल व द्ध की ३॥ ना
रा वी स्या दे षा शिका २ शा ला स्तु तिक षः क षः ३॥ त्र श्र नः पत्र पर शु २ भ स्रा वर्म प्र से विका २
श्री श्री पू णा यः प्रति मा ३ शिल्पं कर्म क रा दिकं ॥ प्रति मा नं प्रति विं वं प्रति मा प्रति या तना
प्रति ह्वा या प्रति कृति र वा पुं सि प्रति निधि ८ रूप मो ष मा नं स्या त् २॥ वा खलिं गाः समस्त

सदृशः सदृशः सदृक ॥ साधारणः समानश्च ॥ सुरुत्रयदेवमी ॥ निभ संकाशनी का शप्रति का शो
षमादयः ५॥ कर्मणा तु विधा भूया भूतयो भर्मवेतनं ॥ भरखं भरणं मूल्यं निर्देशय रा इत्यपि ११॥
सुराहृलिप्रियाहालापरि सुखं दुरुणा मजा ॥ गंधोत्रमाप्रसन्नेराकादं वर्यः परिश्रुता ॥ मदि
रांकस्य मद्ये वायं वेदं शस्तु भक्षरां २॥ शुण्डा पानं मदस्थानं ३ मधुवारामधुक्रमाः २॥ मध्वा सवो मा
धवको मधुमा धीकृ मद्योः ४॥ मैरेय मांसकः सीधु ३ मेदको जगलः समौ २॥ संधानं स्यादभिषवः
२॥ किरणं पुंसि तु नन ह ॥ काशे त्रः सुरामंड २ आपानं पान गोष्ठिका २॥ वषको स्त्री पान पात्रं सर
कोप्यनुतर्षरां ४॥ भूर्ताक्षदेवी कितवोऽक्षभूतो घृतकृत्समाः ५॥ सुलभिकाः प्रतिभुवः २ सभि

भूतार्थः
६०

कायूतकारकाः २५ यूतोऽस्त्रियामश्वतीकै तदं प रा इत्यपि ४॥ पणो शेषस्य हो २ शास्तु देवताः पाशः
काश्चते ३॥ परिणा यस्तु शा शी गां समंतान्त यने स्त्रियां १॥ अष्टायदं शा रिफलं २ पाशियूतं समा
ह्वयः २॥ उक्ताभूरि प्रयागावादे कस्मिन् ये त्रयौ गिकाः ॥ ताश्चर्मा दन्यतो वृत्ता वृत्तालिं गत रेपिने ॥
॥ इति श्रुद्वर्गः ॥ इत्यमरसिंह कृतौ नामलिङ्गानुशासने ॥ भूकाले नाम द्वितीयः पांशः
वसमर्थितः ॥ ॥ समाप्तम् ॥ शुभम् ॥ इति आकार उल्लासः सुभम्
लक्ष्मीसमा १५५६ मालपितीयेन

हरिकृष्ण जीहवावी

पद्मवारः
केल्ले
विषयः
हरिकृष्ण जीहवावी